

FOTO: ÅKE ARONSON

Vargen - alltid i fokus

Under vårvintern har det varit stort fokus på varg både politiskt, förvaltningsmässigt och massmedialt. Det har för oss på Viltskadecenter inneburit en hel del informationsmöten runt om i landet men behoven är störst inom de områden där ny-etableringar av varg skett sent, som i Västmanlands län.

När vargetableringar sker inom områden med en hög tamdjurstäthet är det stor risk för skador på fårbesättningarna och behovet av information kring skadeförebyggande åtgärder är stort. Frågeställningarna rör ofta marker som är svåra rent praktiskt att skydda med rovdjursavvisande stängsel.

Många av de naturbetesmarker med särskilda värden som idag betas av får gränsar mot vatten eller är till och med öar i skärgården (Östergötlands län, och Rialareviret i Stockholms län). Detta försvårar och i vissa fall helt omöjliggör permanent stängsling som en skadeförebyggande åtgärd.

I sådana fall kan man behöva tänka sig andra lämpliga lösningar och sambete med nötkreatur kan vara en sådan åtgärd. Eller att helt överlåta betet till nöt som är betydligt mindre skadeutsatt än får.

FOTO: INGA ANGSTEG

Viltskadecenter
Grimsö
Forkningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70

Information om varg och björn

Viltskadecenter har nytryckt "Om du möter en varg" och "Om du möter en björn".

Dessa foldrar som inledningsvis var ett samarbetsprojekt mellan WWF, Svenska Jägarförbundet, SLU och Viltskadecenter är det fortfarande efterfrågan på.

Foldrarna kan beställas kostnadsfritt av privatpersoner från Viltskadecenter. Önskas större upplagor säljs dem till självkostnadspris.

Stora rovdjur Björnpredation på ren – fältsäsong 3

I år var våren ”normal” för en gångs skull, vilket gjorde det möjligt att märka fler björnar än tidigare. Det gick dock inte av sig självt utan krävde mycket jobb av de båda samebyarna för att hitta björnar i rätt områden och under rätt väderförhållanden. När kalvningen satte igång på allvar hade vi 15 olika björn-individer med sändare i våra studieområden.

Nu befinner vi oss en dryg vecka in i juni och precis som förra säsongen så var björnpredationen på ren som mest omfattande under själva kalvningen, dvs under maj månad. Förra året hade vi den sista dokumenterade björndödade renkalven den 8 juni. I år har vi hittat björndödade renkalvar både 9 och 10 juni, men även i år har antalet dödade kalvar minskat kraftigt då maj övergick i juni.

Resterna efter de björndödade renkalvarna ryms ofta i en liten påse.

Björnarna hittar även en del ätbart i stubbar och myrstackar.

Studien av björnpredation på ren kommer att avslutas efter denna säsong och en slutrapport inlämnas till landsbygdsdepartementet 1 december. Redan nu står det emellertid klart att resultaten visar på en predationstakt som är högre än många hade gissat. Detta innebär också att nuvarande ersättningsnivåer är underdimensionerade. Nedan har vi gjort ett

grovt överslag för att illustrera omfattningen av skillnaden mellan nuvarande ersättningsnivå och faktiska kostnader. Vi använder studieområdet i Gällivare skogssameby som exempel.

FOTO: JENS KARLSSON

Vid det här tillfället hade björnhonan Tjirsa dödat 8 kalvar på en yta av 50m x 50m.

- I genomsnitt tar varje björn i området en kalv om dagen under 20 dagar per år (d.v.s. maj och början av juni).
- Spillningsinventeringen som Ist gjorde visade på ca 30 björnar totalt i området.
- Björnarna borde således totalt döda 600 kalvar om året i studieområdet (den del av Gällivare skogssameby som vi arbetar i).
- Vår uppföljning av individmärkta och dräktighetstestade vajor visar att de förlorar 800 kalvar totalt (varav björnarna då tar 600 enligt ovan).
- Om vi räknar med ett värde på 1 500 SEK per kalv så kostar björnskadorna 900 000 SEK per år för den grupp av renskötare som verkar i studieområdet.
- Idag utgår 15 000 SEK per år i ersättning för björnskador.

Björn	Renkalv	Vuxen ren	Älgkalv	Vuxen älg
Tjirsa	36			
Lapma	37			
Natta	13	3		
Såke	13	2		
Tolik	15			1
Haaku	6	3	1	
Steros	3		1	
Tjanas	6			
Kanti			2	
Summa	155	9	5	1

Tabellen visar antal besökta minutkluster för de olika björnarna och hur många kalvar och vajor som dokumenterats dödade av respektive björn från 14 maj till 11 juni 2012.

**Varginventering
Möten och
utbildningar**

**Resultat från
varginventeringen
vintern 2011/2012**

Under den gångna vinterns inventering av varg har 55 vargrevir dokumenteras i Sverige.

Inventering har i huvudsak utförts genom spårning på snö samt genom DNA analyser av vargspilling som samlats in i spårloporna.

I 25 av reviren har föryngringar dokumenterats, (d.v.s. våren 2011 föddes 25 valpkullar). Därutöver har 5 flockar samt 25 revirmarkerande par dokumenterats, men utan årsvalpar. I övriga 5 revir har man funnit enstaka vargar.

Trenden för den svenska vargstammen är fortsatt positiv sett över de senaste tre åren.

Inga nya vargar från den finskryska populationen har upptäckts men under inventeringsarbetet återupptäcktes den finskryska hanvarg som tidigare varit etablerad i Galvenreviret.

Vargen är nu etablerad i ett område i den nordligaste delen av Gävleborgs län.

Läs mer i den preliminära rapporten på Viltskadecenters hemsida.

FOTO: ÅKE ARONSSON

FOTO: INGA ÄNGSTEG

Stängselutbildning

Under maj genomfördes en stängselutbildning på Viltskadecenter för bland andra Svenska rovdjursföreningens medlemmar. Rovdjursföreningen har under många år hjälpt fårägare med att montera rovdjursavvisande stängsel. Det var 26 st deltagare som fick både teoretisk och praktisk utbildning i stängsling.

Möten m.m.

12-14 mars deltog Viltskadecenter på det årliga vargsymposiet i Vålådalen och redogjorde för vargläget.

25-26 april träffades representanter för varglänen på Viltskadecenter och gick igenom den avslutade inventeringssäsongen.

12-13 maj var det Stormöte i Umeå där vi redovisade det preliminära vargläget per 1 juni.

Den 9-10 juni var Viltskadecenter inbjudet till Jägarnas riksförbunds årsstämma på Visingsö för att tala om verksamheten och skadeförebyggande åtgärder.

Höstens utbildningar för länsstyrelsens personal

7-8 augusti	Fortbildning för besiktningsmän för statens vilt Ultuna
5-6 september	Grundutbildning för besiktningsmän för gröda
11-12 september	Grundutbildning för besiktningsmän för tamdjur
19-20 september	Fortbildning för besiktningsmän för tamdjur
17-18 oktober	Fortbildning för besiktningsmän för tamdjur
14-15 november	"Från hotad till hatad". Seminarium med fokus på tranor, gäss och sångsvan
20-22 november	Grundkurs inventering

Anmälan och eventuella frågor ställs till:

Inga Ängsteg – inga.angsteg@slu.se

Det går bra att skicka in anmälningar redan nu till samtliga utbildningar. Ni som varit ute i god tid och redan anmält deltagare på höstens olika utbildningar behöver naturligtvis inte göra det igen.

Viltskadecenter
Grimsö
Forkningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70

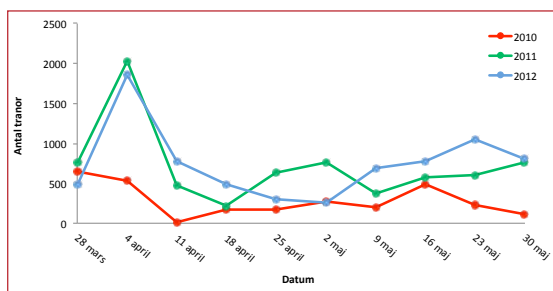
Tranor och gäss

FOTO: JOHAN MÅNSSON

Tranräkning i Kvismaren

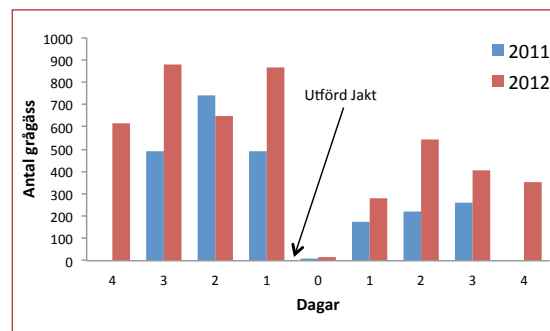
Vårens tranräkning vid Kvismaren avslutad. Vårens toppnotering blev ca två tusen tranor i början av april (vilket var samma som förra året). De lägsta siffrorna räknades slutet av april och början av maj. Under maj månad fyller det sedan på med fler tranor (700-1 000 st), troligen är det de tranor som inte går till häckning utan håller sig i Kvismaren med omnejd under sommaren. Tranräkningen genomförs i samarbete med Länsstyrelsen i Örebro och Kvismare fågelstation.

Skyddsjaktstudie i Hornborgasjön

För andra året i rad kunde vi vid Hornborgasjön genomföra en studie av effekten av skyddsjakt på antalet grågäss. Studien har utförts på västsidan av Hornborgasjön på ca 120 ha åkermark. Genom att räkna gäss på morgnarna under 3-4 dagar före och efter jakt kan vi utvärdera om antalet gäss i området

minskar efter utförd jakt. I år var det i medel 751 gäss på den inventerade marken under de fyra dagarna före jakt och 396 gäss de fyra efterföljande dagarna (räknar man med morgonen direkt efter jakt, "Dag 0" i figuren nedan) låg medelvärdet efter jakt på 319. Antalet gäss reducerades därmed med mellan 47 och 58 % beroende på om man räknar med räkningen samma dag som utförd jakt eller inte. Förra året (2011) visade utvärderingen i samma område en reduktion på mellan 62 och 71 %. Vi hoppas att kunna utvidga studien nästkommande år med fler studieområden och kontrollområden för att kunna dra mer generella slutsatser. Kunskapen om effekten kan vara av stor betydelse för vägledning vid skydds- jaksärenden inom förvaltningen, inte bara för grågäss utan även för andra gåsararter, trana och sångsvan.

Viltskadecenter
Grimso
Forkningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70

**Grågäss,
tranor och
vildsvin**

Räkning av grågäss

Räkningarna av grågäss på åkermark som startade förra året i Hornborgasjön är nu igång även i år med veckovisa intervall. Likadant fortsätter räkningarna vid Sörfjärden (Södermanland) för tredje året i följd. I Hornborgasjön utfördes även en totalinventering av grågäss i samarbete med Hornborgasjöns fältstation och Länsstyrelsen i Västra Götaland. Inventeringen visar en rejäl ökning (17 500 gäss) från tidigare inventeringar utförda 4-5 år sedan (8-10 000 gäss).

FOTO: JOHAN MÅNSSON

**Tranrevirinventering,
GPS-märkning och
fortsatta studier i
Kvismaren**

Under försommaren kommer vi att inventera häckningsframgång i studieområdet runt Grimsö. Senare i sommar (början av juli) kommer vi att påbörja märkningsförsök av tranungar. Under sensommar och höst fortsätter vi våra studier om tranans födosökmönster i Kvismaren (Närke). I år kommer studierna att fokusera på rörelsemönster och habitatval för de GPS-märkta tranorna.

FOTO: CARSTEN LINDE

Vildsvinsskador

I samarbete med vildsvinsprojektet vid Grimsö kommer vi för tredje året i rad att inventera vildsvinsskador i spannmål i vårt studieområde i Södermanland. I år kommer vi att utvidga studien och även utföra skadeinventering med hjälp av flygfotografier för att kunna jämföra med markinventeringen. Fältarbetet utförs under första halvan av augusti, innan spannmålen skördas.

FOTO: STIG BENGTSSON

Viltskadecenter
Grimsö
Forkningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70